

Κείμενο 1

Το σχολείο οφείλει να καλλιεργήσει έναν πατριωτισμό μακριά από φοβικά σύνδρομα

Συνέντευξη της Ελευθερίας Κυρίμη στον Γρηγόρη Δανιήλ με αφορμή την έκδοση του νέου της λογοτεχνικού βιβλίου «Θάλασσα στο χιόνι», 8.4.2019, πηγή: <https://www.thelook.gr>, προσπελάστηκε στις 4.9.2022.

Από την πρώτη σκέψη ως την ολοκλήρωση της «Θάλασσας στο χιόνι», θα ήθελα να περιγράψετε σύντομα και με μυθιστορηματική γλαφυρότητα την περίοδο κύησης και γέννας του συγκεκριμένου βιβλίου.

Όπως καταλαβαίνετε, μια ιδέα δεν αρκεί για να γεννηθεί ένα βιβλίο. Στην πράξη η αναμέτρηση με τις λέξεις αποδείχτηκε επώδυνη, αλλά και συνάμα λυτρωτική. Στο μυαλό μου είχα εξαρχής το τέλος της ιστορίας, μου έλειπαν όμως οι ενδιάμεσοι κρίκοι. Η αλήθεια είναι ότι πέρασα αρκετά βράδια μπροστά από μια οθόνη υπολογιστή παλεύοντας στην ουσία με το κείμενο. Ευτυχώς που υπάρχει η τεχνολογία και το μαγικό delete να καταπίνει τα αμέτρητα θύματα της άνισης αυτής μάχης. Συνηθισμένη να χρησιμοποιώ σε εργασίες και άρθρα τις συμβάσεις της επιστημονικής γλώσσας, δυσκολεύτηκα αρκετές φορές να βρω τα μονοπάτια της λογοτεχνικής έκφρασης. Παραδόξως οι προφορικές μαρτυρίες προέκυψαν σχεδόν αβίαστα, ίσως γιατί μελέτησα αρκετό υλικό από συγγράμματα σχετικά με την προφορική ιστορία, πριν ξεκινήσω να τις δουλεύω.

«Το λειτούργημά σας εδώ δεν είναι αποκλειστικά παιδαγωγικό, αλλά και πατριωτικό ταυτόχρονα, κυρίως πατριωτικό» μια φράση που σηματοδοτεί έναν κομβικό πυρήνα του βιβλίου σας. Εκπαίδευση και πατριωτισμός, δύο έννοιες με κοινές συνισταμένες στις παλιότερες δεκαετίες. Ο πατριωτισμός, μέχρι ποιο σημείο και κατά πόσο, καθίσταται υγιής; Θα ήθελα την άποψή σας.

Σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να συγχέουμε τον πατριωτισμό με τις εθνικιστικές κραυγές και το μίσος για τον «άλλο», τον διαφορετικό. Νομίζω ότι αυτό είναι ξεκάθαρο. Ωστόσο εκεί που θεωρώ ότι υπάρχει σύγχυση είναι η ταύτιση του πατριωτισμού, με τις γραφικότητες, τα πλαστικά σημαιάκια, τις παρελάσεις, τα εμβατήρια και τα συλλαλητήρια με τα λάβαρα. Υγιής πατριωτισμός είναι η μελέτη της ιστορίας χωρίς παρωπίδες, η συμμετοχή στα κοινά, η πρόταξη του συλλογικού συμφέροντος έναντι του ατομικού, η φροντίδα για τη γειτονιά, την πόλη μας, το περιβάλλον, την πολιτιστική κληρονομιά, οι άνθρωποι που δημιουργούν και βοηθούν μέσα από τη δουλειά τους να πάει ο τόπος αυτός ένα

βήμα παρακάτω, η διάθεση για ειρηνική συνύπαρξη και συνεργασία με τους γείτονες. Αυτό τον πατριωτισμό οφείλει να καλλιεργήσει και το σχολείο μακριά από φοβικά σύνδρομα και αγκυλώσεις ενός ψευδεπίγραφου πατριωτισμού που μας γυρίζει πολλές δεκαετίες πίσω.

Κείμενο2

Τι σημαίνει πατριωτισμός σήμερα;

Το κείμενο το έχει συντάξει ο Μ. Χατζηγάκης, <https://www.trikalanews.gr>, 21-2-2018. Διασκευασμένο απόσπασμα για τις ανάγκες της εξέτασης.

[...] Τι σημαίνει να είσαι πατριώτης στην Ελλάδα του 2018; Ο νέος πατριωτισμός (τουλάχιστον όπως το έχω εγώ στο μυαλό μου) πάει αντίθετα στον λαϊκισμό και στον εθνικισμό που διχάζει και φανατίζει τους πολίτες. Δεν ταυτίζει το κόμμα με την Ελλάδα και δεν θεωρεί τους ιδεολογικούς αντίπαλους ως εχθρούς τους που πρέπει να εξοντωθούν.

Πατριώτης είναι αυτός που θα ξεπεράσει το μικροπολιτικό του συμφέρον για το καλό της πατρίδας. Ταυτόχρονα, ο νέος πατριωτισμός επιτάσσει να αφιερώσουμε ένα μέρος του χρόνου μας για να συνεισφέρουμε στην κοινωνία – όπως για παράδειγμα αρκετοί δάσκαλοι και καθηγητές κάθονται επιπλέον ώρες, χωρίς αμοιβή, στο σχολείο, για να βοηθήσουν στην εκπαίδευση των παιδιών μας. Ή όπως πολλοί συμπολίτες μου στα Τρίκαλα πριν λίγα χρόνια έκαναν ουρές, για να δώσουν αίμα σε ένα μικρό κορίτσι που το είχε ανάγκη.

Επίσης, νέος πατριωτισμός σημαίνει εθελοντισμός. Σημαίνει εμπλοκή σε εργασίες που θα υποστηρίξουν ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, ανθρωπιστικές δράσεις, κτλ. Παράλληλα, πατριώτης είναι αυτός που δεν παρανομεί αλλά, συγχρόνως, δεν γυρίζει το κεφάλι από την άλλη μεριά όταν βλέπει κάποιον άλλο να παρανομεί. Διακατέχεται δηλαδή από μια συνείδηση συλλογικής ευθύνης που δεν σταματάει στο ατομικό σκέλος.

Ο γνήσιος πατριώτης ασχολείται με τα πολιτικά δρώμενα της χώρας του. Γιατί καταλαβαίνει πως έχει ευθύνη να κάνει την καλύτερη δυνατή πολιτική επιλογή για να βοηθήσει την πατρίδα του.

Το ερώτημα είναι τι οφείλει να κάνει ο καθένας μας ξεχωριστά, για να βελτιώσει έστω και ένα μικρό κομμάτι της Ελλάδας. Είτε αυτό αφορά στην πολιτική, είτε σε κοινωνικά ή οικονομικά ζητήματα. Ένα από τα ελάχιστα καλά αυτής της κρίσης είναι ότι «έσπρωξε» ένα κομμάτι πολιτών, και ιδιαίτερα νέων, να σκεφτούν το ρόλο τους και την προσφορά τους στην πατρίδα.

Κείμενο 3

Αναφορά στον Γκρέκο

Απόσπασμα από το έργο του Νίκου Καζαντζάκη «Αναφορά στον Γκρέκο», εκδόσεις Ιδρύματος Καζαντζάκη, Αθήνα, 2011.

Τι ευτυχία να μπορούσε ο Έλληνας να σεριανίζει στην Ελλάδα χωρίς ν' ακούει φωνές, θυμωμένες, αυστηρές, από τα χώματα! Για έναν Έλληνα όμως το ταξίδι στην Ελλάδα καταντάει γοητευτικό κι εξαντλητικό μαρτύριο, στέκεσαι σε μια πατημασιά ελληνικής γης και σε κυριεύει αγωνία: Μνήμα βαθύ, πατωσιές πατωσιές οι νεκροί, κι ανεβαίνουν παράταιρες φωνές και σε κρίζουν, γιατί ό,τι μένει από τον νεκρό, αθάνατο, είναι η φωνή του. Ποια απ' όλες τις φωνές να διαλέξεις; Κάθε φωνή και ψυχή, κάθε ψυχή λαχταρίζει ένα σώμα δικό της, κι η καρδιά σου ακούει, τaráζεται και διστάζει να πάρει απόφαση, γιατί συχνά οι πιο αγαπημένες ψυχές δεν είναι πάντα κι οι πιο άξιες. [...]

Όταν ένας Έλληνας ταξιδεύει στην Ελλάδα, το ταξίδι του έτσι μοιραία μετατρέπεται σ' επίπονη αναζήτηση του χρέους. Πώς να γίνουμε κι εμείς άξιοι των προγόνων, πώς να τη συνεχίσουμε, χωρίς να την ντροπιάσουμε, την παράδοση της ράτσας μας; Μια αυστηρή ασίγαστη ευθύνη βαραίνει στους ώμους σου, βαραίνει τους ώμους όλων των ζωντανών Ελλήνων. Ακαταμάχητη μαγική δύναμη έχει το όνομα, όποιος γεννήθηκε στην Ελλάδα έχει το χρέος να συνεχίσει τον αιώνιο ελληνικό θρύλο.

Ένα ελληνικό τοπίο δεν δίνει σ' εμάς τους Έλληνες μιαν αφιλόκερδη ανατριχίλα ωραιότητας, έχει ένα όνομα το τοπίο -το λένε Μαραθώνα, Σαλαμίνα, Ολυμπία, Θερμοπύλες, Μυστρά- συνδέεται με μιαν ανάμνηση, εδώ ντροπιαστήκαμε, εκεί δοξαστήκαμε, και μονομιάς το τοπίο μετουσιώνεται σε πολυδάκρυτη, πολυπλόκητη ιστορία. Κι όλη η ψυχή του Έλληνα προσκυνητή αναστατώνεται. Το κάθε ελληνικό τοπίο είναι τόσο ποτισμένο από ευτυχίες και δυστυχίες με παγκόσμιο αντίκτυπο, τόσο γεμάτο ανθρώπινο αγώνα, που υψώνεται σε μάθημα αυστηρό και δεν μπορείς να του ξεφύγεις, γίνεται κραυγή, και χρέος έχεις να την ακούσεις.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1^ο (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις ως σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ) καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου με βάση το Κείμενο 2 και να αιτιολογήσεις την απάντησή σου, καταγράφοντας στο απαντητικό φύλλο το

κατάλληλο χωρίο του κειμένου:

1. Ο πατριωτισμός ταυτίζεται με τον εθνικισμό και την εξυπηρέτηση κομματικών συμφερόντων.
2. Ο πατριωτισμός είναι σύμφυτος με την έννοια της συλλογικότητας.
3. Ο πατριώτης είναι πολιτικά σκεπτόμενος και ενεργός πολίτης.
4. Δεν είναι απαραίτητο να αφιερώνεις χρόνο, για να καταγγείλεις τις παρανομίες που συμβαίνουν.
5. Οι νέοι έχουν επαναπροσδιορίσει τον ρόλο τους και προσφέρουν στην πατρίδα τους.

Μονάδες15

Ερώτημα 2°(μονάδες 10)

Να βρεις στο Κείμενο 1 ένα σημείο στο οποίο ο ομιλητής οργανώνει την απάντησή του με την τεχνική της αντίθεσης (μονάδες 2). Να παραθέσεις με συντομία τα δύο σκέλη της (μονάδες 4) και να εξηγήσεις πώς αυτός ο τρόπος σχετίζεται με το θεματικό κέντρο του κειμένου (μονάδες 4).

Μονάδες10

Ερώτημα 3°(μονάδες 10)

Ποια κοινά σημεία αναφορικά με το περιεχόμενο του πατριωτισμού εντοπίζεις ανάμεσα στα Κείμενα 1 και 2; Να απαντήσεις σε 60- 70 λέξεις με σχετικές κειμενικές ενδείξεις (δεν λαμβάνονται υπόψη στην έκταση της απάντησης).

Μονάδες10

ΘΕΜΑ 3(μονάδες 15)

Να αναπτύξεις το θέμα που κατά τη γνώμη σου πραγματεύεται το Κείμενο 3 στηρίζοντας την ερμηνεία σου σε τρεις κειμενικούς δείκτες. Παράλληλα να εκφράσεις τα συναισθήματα και τις σκέψεις που σου προκάλεσε η ανάγνωση του κειμένου. Η έκταση του ερμηνευτικού σχολίου σου να είναι 150-200 λέξεις.

Μονάδες15